

mi. Ak na jednej strane sa týmto zavádza medzi jednotlivé vedné disciplíny (zdanlivo s najodľahlejšou problematikou) nový spojovací článok — a jeho význam dokumentujú doterajšie úspechy kybernetiky — na druhej strane sa otvára možnosť ďalekosiahlym špekuláciám, ktoré ohrozujú vedecký základ kybernetiky a zvädzajú k idealistickým záverom. Takýchto záverov v západnej literatúre stále pribúda.

Bober veľmi správne postrehol zložitost i význam celkovej problematiky a usiluje sa o jej vedecko-materialistickú interpretáciu. Otvorene kritizuje nesprávny prístup dogmatikov, ktorí v nedávnej minulosti len len že kybernetiku nestotožnili s výplodmi úpadkového buržoázneho myslenia, súčasne upozorňuje na nesprávne, nevedecké koncepcie buržoáznych mysliteľov, ktorí preceňujú jej okruh uplatňovania a hľadajú v nej liek na ozdravenie chorého organizmu kapitalistickej spoločnosti. Taktiež ukazuje, že princípy kybernetiky prekračujú rámec mechanisticko-materialistického výkladu zákonitostí objektívnej reality a že ich správne pochopenie a uplatňovanie je možné len v súlade s princípom materialistickej dialektiky. Práve takéto pochopenie a uplatňovanie umožňuje správne určiť miesto kybernetiky medzi ostatnými vednými disciplínami.

V knihe sa naráža na jeden veľmi zložitý problém, ktorý, myslím, málo zaujal autora. Veľa nedorozumenia vznikalo a vzniká nedostatočnou sémantickou analýzou pojmov, s ktorými kybernetika pracuje a ktoré vzbudzujú preto často neoprávnené obavy. Ide o také pojmy ako že kybernetický stroj sa „učí“, „pamätá si“, „myslí“, „cíti“ atď. Ukazuje sa, že tieto pojmy, práve v súvisi so smelými perspektívami rozvoja kybernetiky bude treba hlbšie definovať a zbaviť ich často zbytočného antropomorfizmu. Inak hrozí,

že budeme bojovať proti veterným mlynom a že zase budeme svedkami toho, ako rozvoj novej vednej disciplíny pôjde pomimo našich zastaraných predstáv. (Na zasadnutí vedcov SSSR v Moskve 5.—7. 2. 1962 sa uvádza zpráva o učiacich sa strojoch, ktoré sa „učia“ rozlišovať príznaky a vytvárať pojmy. V 99 prípadoch zo 100 sa taký stroj naučí v krátkom čase rozlišovať päť častíc písaných rôznym rukopisom.)

Boberovu knihu treba považovať za úspešnú a veľmi osožnú pomôcku pre všetkých, ktorí sledujú veľkolepý rozvoj modernej vedy a techniky. Je písaná zaujímave a prístupným štýlom.

J. Bodnár

● NOVÁ KNIHA O PÔVODE NÁBOŽENSTVA. — O Nahodil a A. Robek, autori viacerých publikácií o problematike vzniku náboženstva, prichádzajú s novou veľmi rozsiahlou prácou *Původ náboženství*.*

Vo svojej práci sa zaoberajú širokým okruhom otázok od prehľadu historiografie problému vo svetovej i českej literatúre (u nás doteraz najpodrobnejšieho) cez rozbor rôznych prejavov a foriem prvobytných náboženských predstáv, široko dokladaných etnografickým materiálom. Autori podrobne rozoberajú materské kultúry, ktorým venujú takmer tretinu knihy. Text vhodne dopĺňa vyše 100 dokumentárnych kresieb a terminologický slovník.

Autori sa pokúsili zhrnúť doterajšie výsledky práce na tomto úseku sovietskych a významnejších buržoáznych vedcov, najmä starších. Rozsiahly etnografický materiál postráda miestami hlbší a prehľadnejší teoretický rozbor.

(15)

* Otakar Nahodil — Antonín Robek, *Původ náboženství*, Orbis, Praha 1961, strán 528.